

IZVEŠTAJ O KVALIFIKOVANOSTI KANDIDATA I PODOBNOSTI PREDLOŽENE TEME DOKTORSKE DISERTACIJE

Doktorand: **Nebojša Lukić**

Predložena tema: *Adaptacionizam kao istraživački program i problem selekcionih objašnjenja*

Mentor: **doc. dr Eva Kamerer**

Kandidat Nebojša Lukić podneo je Odeljenju za filozofiju predlog prijave doktorske disertacije pod naslovom *Adaptacionizam kao istraživački program i problem selekcionih objašnjanja*. Komisija o predloženoj prijavi teme doktorske disertacije podnosi sledeći izveštaj:

Osnovni podaci o kandidatu:

Nebojša Lukić rođen je 1992. godine u Vršcu. Osnovne studije filozofije na Filozofskom fakultetu u Beogradu završio je 2015. godine. Tokom osnovnih studija ostvario je prosek 8,91, a tema njegovog završnog rada bila je „Popov falsifikacionizam i teorija evolucije“. Master studije na Odeljenju za filozofiju Filozofskog fakulteta u Beogradu upisao je 2015. godine, a završio 2016. sa radom na temu „Filozofski aspekti spora između teorije evolucije i prirodne teologije“. Na master studijama ostvario je prosek 9,75. Doktorske studije na Odeljenju za filozofiju upisao je 2018. godine.

Tokom 2017. godine Nebojša Lukić je volontirao u Centru za bioetičke studije u Beogradu. Objavio je dva naučna rada: „Popovova analiza teorije evolucije“ (*Theoria*, Beograd 2017 60 (2): 19–35, DOI: 10.2298/THEO1702019L), i „Kunova filozofija nauke ranog i prelaznog perioda: paradigme i nesamerljivost“ (*Theoria*, Beograd 2018 61 (4): 69–103, DOI: 10.2298/THEO1804069L). Nebojša Lukić je od aprila 2019. godine stipendista Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije.

Predmet istraživanja i sadržaj izlaganja

Predmet istraživanja

Predmet istraživanja u doktorskoj disertaciji Nebojše Lukića biće adaptacionizam, istraživački program o kojem se u savremenoj filozofiji vode veoma važne rasprave i koji je duboko uticao na definisanje središnjih bioloških pojmoveva, kao što su prirodna selekcija i adaptacija. Adaptacionizam može da se odredi kao nastojanje da se fenotipovi organizama objašnjavaju kao

posledice delovanja prirodne selekcije. U raspravi o adaptacionizmu je stoga, pre svega, reč o eksplanatornoj ulozi prirodne selekcije u biologiji uopšte i o opravdanosti adaptivnih hipoteza u evolucionim istraživanjima. Kandidat će u svojoj disertaciji raspravu o adaptacionizmu postaviti u istorijsku perspektivu da bi mogao precizno da odredi implikacije ove istraživačke pozicije. Otuda će jedan od predmeta njegove disertacije biti i razvoj darvinovske tradicije tokom 20. veka. U kontekstu ove tradicije oblikovale su se pretpostavke koje su dovele do formiranja adaptacionizma. Pritom će kandidat imati u vidu da je u poslednjih nekoliko decenija, zahvaljujući napretku evolucione biologije i značajnim kritikama, došlo do važnih transformacija u samoj adaptacionističkoj poziciji: na mesto tzv. starog adaptacionizma došao je novi adaptacionizam i doneo mnoge važne teorijske promene.

Adaptacionizam se u literaturi određuje na različite načine: neki autori ga shvataju kao gledište o eksplanatornoj moći principa prirodne selekcije, drugi kao stil istraživanja, treći kao skup tvrdnji o biološkoj realnosti. Nebojša Lukić namerava da u svom radu analizira ove razlike i da ih dovede u vezu sa jednim veoma važnim aspektom rasprave o adaptacionizmu, sa aspektom optimalnosti fenotipskih osobina. Naime, ako je selekcija najmoćniji evolucioni mehanizam, očekivali bismo da su osobine organizama optimalne, tj. da u životu svetu ne postoje maladaptivne karakteristike. Kandidat će u svojoj tezi analizirati modele optimalnosti koji su razvijeni u savremenoj evolucionoj biologiji da bi utvrdio opravdanost adaptacionističkih tvrdnji. Predmet istraživanja će takođe biti odnos adaptacionizma kao istraživačkog programa prema polazištu koje je veoma važno u današnjoj biologiji, a to je evoluciona biologija razvića. Poređenjem metodološkog i eksplanatornog aspekta ovih polazišta Nebojša Lukić će ispitati opravdanost i granice adaptacionizma u današnjoj evolucionoj biologiji.

Sadržaj izlaganja

Predložena teza Nebojše Lukića sastojaće se od četiri dela raščlanjena na odgovarajuća poglavlja.

Struktura rada je sledeća:

I deo, Istorija adaptacionizma: od Darvina do sintetičke teorije evolucije savremene biologije. U ovom delu, koji je uvodni, kandidat će se baviti nastankom i razvojem adaptacionizma u evolucionoj biologiji. Istoriska rekonstrukcija trebalo bi da mu omogući da utvrdi koji su bili istorijski razlozi za formiranje navedene istraživačke tradicije. Ovaj deo rada biće osnova za doktorandovu analizu savremenih formi adaptacionizma.

II deo, Metodološke odlike i teorijske pretpostavke adaptacionizma kao istraživačkog programa. Predmet drugog dela rada biće središnje teorijske i metodološke odlike adaptacionizma. Za adaptacionizam je karakteristična metoda koja uključuje adaptivno mišljenje i obrnuti inženjerинг, kao i metoda atomizacije koja podrazumeva da se organizam objašnjava

polazeći od njegovih izdvojenih osobina. Kandidat će u ovom delu pokazati koja su ograničenja ovakvog pristupa i da li je adaptacionizam prihvatljiv, uprkos svojim ograničenjima. U središtu analize biće prirodna selekcija i različiti tipovi adaptacionizma.

III deo, Rasprava o adaptacionizmu u filozofiji biologije: sukobi mišljenja, izazovi i opšta filozofska-naučna pitanja i problemi. U ovom delu rada kandidat će analizu adaptacionizma povezati sa pitanjem selekcionih objašnjenja. Pokazaće da je adaptacionizam deo jedne šire filozofske-biološke perspektive, koja se često određuje kao funkcionalizam i suprotstavlja se strukturalizmu. Ovakvo situiranje adaptacionizma omogućice Nebojši Lukiću da uspostavi vezu između većeg broja gorućih filozofskih problema. Najznačajniji među njima svakako će biti odnos adaptacionizma prema novijim pristupima u istraživanju evolucije.

Zaključna razmatranja. U poslednjem delu rada kandidat će izneti rezultate do kojih je došao u svom istraživanju. Od posebnog značaja će biti njegova konačna ocena vrednosti i prihvatljivosti adaptacionizma u kontekstu današnje evolucione biologije.

Osnovne hipoteze

Nebojša Lukić će u svom istraživanju poći od hipoteze da adaptacionizam kao specifičan istraživački program poseduje značajnu metodološku vrednost, i to pre svega u pogledu mogućnosti koje pruža u konkretnim empirijskim istraživanjima i naučnoj praksi uopšte. On će nastojati da pokaže da je za osobine čiji postanak još nije objašnjen najracionalnije da se pretpostavi da su adaptacije i da treba tragati za njihovim selekcionim objašnjenjima. Tek nakon ispitivanja ograničenja i prihvatljivosti adaptivnih scenarija naučnici treba da pređu na analizu koja uključuje i druge evolucione mehanizme. Drugim rečima, hipoteze koje će Nebojša Lukić da analizira predstavljaju verziju metodološkog adaptacionizma. On će, nadalje, takođe da ispita hipotezu o važnosti strukturalizma i to će mu omogućiti da vrednuje adaptacionističke tvrdnje i da proceni kojoj formi adaptacionizma treba dati prednost.

Cilj istraživanja

Cilj istraživanja biće da se pokaže u kom smislu je adaptacionizam i danas značajno polazište u evolucionoj biologiji. Nebojša Lukić će pritom imati u vidu i istorijski razvoj ove nauke, budući da je adaptacionizam kao istraživački program izrastao iz jedne tendencije u biologiji koja se suprotstavlja strukturalističkom istraživačkom programu. Vrlo je značajno da se kandidat u istraživanju adaptacionizma neće oslanjati na uobičajenu tezu da adaptacionizam treba ili prihvati ili odbaci. Njegova namera je da pokaže da određeni aspekti adaptacionizma mogu da budu konstitutivni za naučnu praksu, a da istovremeno ne proizvedu konceptualne probleme.

Kandidat će analizirati sve relevantne oblike adaptacionizma da bi mogao da proceni njegovu vrednost, pre svega metodološku. Istraživanje adaptacionizma kandidatu će omogućiti da ispunи i druge ciljeve koje je sebi postavio u radu. Naime, istraživanje tema vezanih za adaptacionizam značajno je i za mnoge probleme opšte filozofije nauke, kao što su problem naučnog objašnjenja, dizajniranje eksperimenata i tumačenje eksperimentalnih rezultata.

Metode istraživanja

Doktorand Nebojša Lukić će se u svojoj doktorskoj disertaciji koristiti metodom pojmovne analize koja je u savremenoj filozofiji standardna. Osim toga, u istraživanju će biti korišćena i metoda istorijske analize koja je neophodna da bi se razumeo postanak i razvoj adaptacionizma kao istraživačkog programa. Kandidatu će ova metoda pomoći da utvrdi koje od postojećih formi adaptacionizma su relevantne za savremena evoluciona istraživanja.

Očekivani rezultati i naučni doprinos

Problem vrednosti i statusa adaptacionističkog polazišta u savremenoj evolucionoj biologiji jedan je od najintrigantnijih problema u filozofiji biologije. Specifično polazište koje nudi Nebojša Lukić, a koje podrazumeva analizu naučne istraživačke prakse, obećava nove uvide u vrednost adaptacionizma. Važnost ovakvog pristupa je velika, budući da adaptacionizam kao istraživački program nije značajan samo u biologiji, već i u drugim posebnim naukama.

Zaključak

Imajući u vidu kvalitet analiziranog obrazloženja predloga teme doktorske disertacije, kao i analitičke sposobnosti i veština argumentacije koje je kandidat prilikom odbrane obrazloženja pokazao, komisija svesrdno predlaže da se doktorandu Nebojši Lukiću odobri izrada doktorske disertacije na temu *Adaptacionizam kao istraživački program i problem selekcionih objašnjenja*.

Beograd, 23.1.2020.

Komisija:

dr Ljiljana Radenović, vanredna profesorka

dr Aleksandra Zorić, docentkinja

dr Una Popović, docentkinja

Filozofski fakultet u Novom Sadu